

Sygn. akt VII U 146/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 07 lipca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Jarosław Matuszczak

Protokolant: referent stażysta Magdalena Szczygiel

po rozpoznaniu w dniu 07 lipca 2016 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z odwołań J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 23 listopada 2015 r. nr (...) - 2003

oraz z dnia 25 listopada 2015 r. nr (...)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury

I. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 23 listopada 2015 r. nr (...) - 2003 w przedmiocie ustalenia kapitału początkowego w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu J. G. prawo do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do ustalenia kapitału początkowego ubezpieczonego, z uwzględnieniem powyższego prawa do rekompensaty,

II. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 25 listopada 2015 r. nr (...) o przyznaniu i wysokości emerytury w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu J. G. prawo do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do wyliczenia emerytury, z uwzględnieniem tego prawa i kapitału początkowego ubezpieczonego, ustalonego jak w pkt I wyroku,

III. zasądza na rzecz ubezpieczonego J. G. od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt. VII U 146/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., w związku z wejściem w życie z dniem 01 października 2013 r. przepisu art. 174 ust. 3b z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2015 poz.748 ze zm.), w brzmieniu ustalonym przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponownie ustalił kapitał początkowy ubezpieczonego J. G. na dzień 01 stycznia 1999 r. na kwotę 208 226, 70 zł i nie ustalił kwoty rekompensaty.

Decyzję wydano w oparciu o art. 173 i 174 ww. ustawy oraz art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2015 poz.965 ze zm.) (k. 46 akt kapitałowych).

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony J. G., zaskarżonej decyzji zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego oraz procesowego tj.

- art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędne ustalenie kapitału początkowego stanowiącego podstawę obliczenia świadczenia;
- art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez nieprzyznanie przysługującej ubezpieczonemu rekompensaty;
- art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych poprzez nieprzyznanie rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego, co skutkowało błędnym ustaleniem jego wysokości;
- art. 32 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez jego błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż wnioskodawca w okresie od dnia 22.10.1986 r. do dnia 31.08.1987 r., od dnia 18.02.1988 r. do dnia 31.08.1988 r., od dnia 12.11.1988 r. do dnia 09.07.1988 r., od dnia 25.11.1989 r. do dnia 25.07.1990 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach, a także poprzez uznanie, iż nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat, tj. wymienionej w wykazie A Rozporządzenia;
- art. 83 ust 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, polegający na uznaniu, że ubezpieczonemu nie przysługuje rekompensata za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z uwagi na powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i właściwe obliczenie kapitału początkowego z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nadto ubezpieczony wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do odwołania na okoliczności wskazane w uzasadnieniu oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania J. G. na okoliczność ustalenia posiadanego przez wnioskodawcę stażu pracy w szczególnych warunkach. (k. 2-6 akt sprawy)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wnosząc o łączne rozpoznanie odwołania od ww. decyzji oraz decyzji z dnia 25 listopada 2015 r. przyznającej prawo do emerytury. Organ rentowy wskazał jednocześnie, iż ubezpieczony nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 14 lat, 1 miesiąc i 26 dni. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów wskazanych w zaświadczeniu wystawionym przez (...) w G., gdyż wymienione zaświadczenie nie pochodzi od pracodawcy. (k. 28-30 akt sprawy)

Pismem z dnia 25 stycznia 2016 r. ubezpieczony wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z kopii książeczki żeglarskiej nr (...) na okoliczność ustalenia charakteru pracy ubezpieczonego oraz okresów, w których przebywał on na morzu. (k. 32 i 66 akt sprawy)

Decyzją z dnia 25 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. przyznał ubezpieczonemu emeryturę bez rekompensaty od 01 listopada 2015r. tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Decyzja została wydana zgodnie z przepisem art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r. póź. 965 ze zm.) oraz na podstawie przepisów art. 24 oraz art. 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., póź. 748 ze zm.). Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału

początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 70.262,79 zł kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 682.200,91 zł. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (k. 14 akt emerytalnych)

Odwołanie z dnia 23 grudnia 2015 r. wniósł ubezpieczony zaskarżonej decyzji zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego oraz procesowego tożsamy z zarzutami podniesionymi w odwołaniu od decyzji z dnia 23 listopada 2015 r. oraz dodatkowo art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędne obliczenie wysokości emerytury.

W oparciu o powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i obliczenie wysokości emerytury na podstawie właściwie ustalonego kapitału początkowego oraz właściwie ustalonej kwoty składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nadto wniesiono o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do odwołania na okoliczności wskazane w uzasadnieniu oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania J. G. na okoliczność ustalenia posiadanego przez wnioskodawcę stażu pracy w szczególnych warunkach. (k. 38-41 akt sprawy)

W odpowiedzi na obydwa odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o ich oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w spornych decyzjach. Organ rentowy wskazywał, iż ubezpieczony na dzień 01 stycznia 2009 r. nie udowodnił wymaganych przepisami prawa 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ze względu na fakt, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach zostało wystawione przez organ nieuprawniony (k. 63-64 akt sprawy).

Zarządzeniem z dnia 22 lutego 2016 r. Sąd połączył ww. sprawy do wspólnego rozpoznania pod sygnaturą VII U 146/16 (k. 70 akt sprawy).

W piśmie procesowym z dnia 18 maja 2016 r. organ rentowy stwierdził, iż wpis zamustrowania w książeczce żeglarskiej nie jest potwierdzeniem okresu pracy. Organ rentowy w odpowiedzi na zobowiązanie Sądu przedstawił również hipotetyczną wysokość emerytury z rekompensatą. (k. 93-92 akt sprawy)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 06 listopada 2015 r. ubezpieczony J. G., z zawodu elektryk okrętowy ur. (...), złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę.

Okoliczność bezsporna, nadto: wniosek o emeryturę k. 1-8 akt ZUS

W niżej wymienionych okresach ubezpieczony był zatrudniony za pośrednictwem (...) sp. z o.o. u armatorów zagranicznych na stanowisku elektryka:

- od 22 października 1986 r. do 31 sierpnia 1987 r. – (...);
- od 18 lutego 1988 r. do 31 sierpnia 1988 r. - (...)
- od 12 listopada 1988 do 09 lipca 1989 – (...);
- od 25 listopada 1989 r. do 25 lipca 1990 - (...).

Ubezpieczony w powyższych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę jako członek załóg statków dalekomorskich i zarazem energetyk – elektryk wysokiego napięcia.

(...) Sp. z o.o. jako jednostka kierująca J. G. do pracy za granicą uiszczala za niego na rzecz ZUS składki na ubezpieczenie społeczne oraz wpłaty na fundusz pracy na zasadach i w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Ubezpieczony pracował w ciężkich warunkach - temperatura na jednostkach często przekraczała 50 stopni Celsjusza, poziom hałasu wynosił ponad 120 dB. Na statku była również bardzo wysoka wilgotność powietrza, bliska 100%. Była to praca w oparach spalonego paliwa, spalin, przy silnych wibracjach kadłuba i urządzeń. Zadaniem ubezpieczonego było zapewnienie ciągłego ruchu urządzeń, pracował często na dużych wysokościach, podczas złej pogody. Musiał być dyspozycyjny 24 h na dobę.

Ubezpieczony pływał na masowcu ((...)), tankowcu ((...)) i kontenerowcu ((...)). W czasie rejsu (...) przewoził cement z O. do Jemenu, statek został aresztowany i ubezpieczony 9 miesięcy przebywał na Morzu c.. Na statku (...) – turbinowcu – z uwagi na nieszczelność instalacji przewodzących parę występowało większe niż typowe narażenie na porażenie prądem elektrycznym.

Dowód: zeznania ubezpieczonego k. 99-101 protokół skrócony, k. 102 protokół elektroniczny, zaświadczenie (...) Sp. z o.o. o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach – k. 43 – 44, akt sprawy (oryginał k. 10 akt emerytalnych), umowy kierujące do pracy – k. 45-62 akt sprawy. Odpis książeczki żeglarskiej – k. 67 – 68.

Sąd zważył, co następuje:

I. Ocena dowodów:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów prywatnych w postaci umów kierujących ubezpieczonego do pracy na zagranicznych statkach handlowych, zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach wystawionego przez (...) Sp. z o.o. w G., książeczki żeglarskiej ubezpieczonego oraz jego zeznań.

Dwa z powyższych dokumentów – zaświadczenie i książeczka żeglarska – wymagają szerszego omówienia, ze względu na zakwestionowanie przez pozwanego organa uprawnienia (...) Sp. z o.o. w G. do wystawienia zaświadczenia (k.64, 93) oraz poświadczenia przez wpisy w książeczce żeglarskiej pracy na statku, w szczególności pracy w szczególnych warunkach (k.94).

Zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 51 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. 2015, poz. 965 ze zm., dalej przywoływana jako ustawa o emeryturach pomostowych), nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to zaświadczenie nie jest organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie I UK 24/09, publik. LEX nr 518067).

Poczynając od dnia 01 stycznia 1985 r. obowiązywała uchwała Nr 123 Rady Ministrów z dnia 03 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (M.P. z 1984 r. Nr 23, poz. 157 ze zm., dalej uchwała w sprawie zasad podejmowania pracy).

Uchwała w sprawie zasad podejmowania pracy razem z zarządzeniem Ministra Finansów z 27 grudnia 1984 r. w sprawie zasad ustalania wysokości i trybu przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat (M. P. Nr 30, poz. 208 ze zm., dalej zarządzenie), uzupełniając się wzajemnie, tworzyły spójną regulację, z której wypływał obowiązek uiszczania składek

na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia obywateli polskich skierowanych do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych.

Stosownie do treści § 6 ust. 2 uchwały w sprawie zasad podejmowania pracy, w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 listopada 1985 r., jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w celu refundacji kosztów świadczeń z ubezpieczenia społecznego miesięcznie kwotę w złotych, odpowiadającą 28 % średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce społecznej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym.

W myśl zaś art. 26 pkt 2, obowiązującej od dnia 31 grudnia 1989 r., ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446 ze zm., nazywanej dalej ustawą o zatrudnieniu) zatrudnieniu obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych jest realizowane na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych.

Przepis art. 29 pkt 1 ustawy o zatrudnieniu stanowił, że jednostka kierująca, realizująca zatrudnienie na podstawie umów, o których mowa w art. 26 pkt 2, jest obowiązana przekazywać na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą, wymierzoną od przeciętnego wynagrodzenia w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce.

Z zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach z (...) Agencji (...) z dnia 17 września 1998 r. wynika jednoznacznie, że agencja ta, jako upoważniona jednostka kierująca obywateli polskich do pracy za granicą, uiszczała na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki na ubezpieczenie społeczne i wpłaty na fundusz pracy na zasadach i w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Przepis art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że przez użyte w tej ustawie określenie płatnik składek rozumieć należy pracodawcę, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., nazywanej dalej ustawą systemową), oraz ubezpieczonego, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit. d ustawy systemowej.

Zgodnie z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej pracodawcą jest – w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład.

Nie ulega wątpliwości, że (...) w G. była w spornych okresach zatrudnienia ubezpieczonego jednostką organizacyjną, która pozostawała z ubezpieczonym w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie go ubezpieczeniami społecznymi, a zatem jest pracodawcą w rozumieniu art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej, a co za tym idzie, wbrew stanowisku organu rentowego, posiada status prawnego płatnika składek w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. W konsekwencji (...) w G. uznać należy za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 11.09.2012 r. III AUa 424/12, za: <http://orzeczenia.ms.gov.pl>).

Jak już wspomniano powyżej, dokument ten miał charakter dokumentu prywatnego, a zatem nie wiązało się z nim domniemanie prawdziwości. Jednakże znajdował on oparcie w zeznaniach samego ubezpieczonego oraz przedstawionych przez niego umowach kierujących do pracy u pracodawcy zagranicznego, które nie były kwestionowane. Nie ma zatem podstaw by uznać, że zaświadczenie jest niewiarygodne albo nie wiąże się z nim wystarczająca moc dowodowa dla ustalenia takiego charakteru pracy.

Rozważania dotyczące książeczki żeglarskiej poprzedzić należy przywołaniem art. 244§1 k.p.c., zgodnie z którym dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. W konsekwencji to, co w zakresie działania danego organu zostało urzędowo zaświadczone jest objęte domniemaniami

prawnym zgodności z prawdą (por. art. 234 k.p.c.), a strona zaprzeczająca treści objętej tym domniemaniem, w celu jego obalenia musi przeprowadzić skuteczny przeciwdowód (art. 252 k.p.c.).

Zasadniczo książeczka żeglarska w tamtym okresie stwierdzała kwalifikacje jej właściciela i przebieg jego pracy na statkach morskich. (art. 38 ust. 2 obowiązującej w spornym okresie ustawy z dnia 28 kwietnia 1952 r. o pracy na polskich morskich statkach handlowych w żegludze międzynarodowej (Dz. U. z 1952 r. Nr 25, poz. 171, ze zm.). Nie wszystkie jednak jej wpisy zostały dokonywane przez organy władzy publicznej i inne organy państwowe albo podmioty z art. 244§2 k.p.c. Dotyczy to także okresów zaciągu na poszczególnych statkach. Ten rodzaj wpisów nie został sprecyzowany w obowiązującym wówczas zarządzeniu Ministra Żeglugi z dnia 24 lipca 1971 r. w sprawie książeczek żeglarskich i list załogi na polskich statkach morskich (M.P. z 1971 r., nr. 44, poz. 283). W §13 ust. 2 zarządzenia wprowadzie wskazano, że w książeczce żeglarskiej członka załogi należy dokonać wpisu, na jaki okres czasu zaciąg został dokonany, jednakże nie określono, kto ma dokonać wpisu, a jedynie w §16, m.in. w sprawie dokonywania zaciągu odwołano się do instrukcji Ministra Żeglugi. Tym samym wpisy do książeczki żeglarskiej dotyczące zaciągu na poszczególnych statkach nie były objęte domniemaniem prawdziwości zgodnie z art. 244§1 k.p.c. w zw. z art. 234 k.p.c. i w tym zakresie należało je traktować jako dokumenty prywatne. Podobnie jednak jak w przypadku zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, zapisy te znalazły potwierdzenie w umowach i zeznaniach ubezpieczonego.

Trudno także zrozumieć zarzut pozwanego, iż „wpis zamustrowania w książeczce żeglarskiej był wymagany przepisami o administracji morskiej i potwierdzał wpis na listę członków załogi danej jednostki. Nie jest natomiast potwierdzeniem okresu pracy, a tym bardziej pracy w szczególnych warunkach” (k.94). Książeczka żeglarska była w tamtym okresie dokumentem jednoznacznie powiązaniem ze świadczeniem pracy na statku i odnotowywała w myśl przywołanej regulacji okresy zaciągu, które nie tylko były indywidualnym odzwierciedleniem wpisu na listę załogi, ale także są zasadniczo tożsame z okresami pracy (z wyjątkami dotyczącymi praktykantów i niektórych innych osób uregulowanych oddzielnie w §5 zarządzenia).

Co więcej, zapisy w tym zakresie były traktowane jako prawdziwe, skoro zgodnie z §8 ust. 5 zarządzenia, urząd morski, któremu zwrócono książeczkę żeglarską, obowiązany był na żądanie zainteresowanego wydać najpóźniej w ciągu 7 dni zaświadczenie o przebiegu pracy posiadacza książeczki na statkach na podstawie zapisów w jego książeczce żeglarskiej.

Także wyjaśnienia odwołującego się Sąd uznał za wiarygodne, ponieważ były spójne wewnętrznie i odpowiadały treści dokumentów, z niewielkimi, naturalnymi ze względu na upływ czasu omyłkami.

II. Wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia:

Odwołania zasługiwały na uwzględnienie.

J. G. przysługuje prawo do rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a zatem wpływa na wysokość kapitału początkowego a także na wysokość emerytury.

Zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sposób ustalenia prawa do rekompensaty określa art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z ust.1 tego artykułu, ustalenie rekompensaty następuje wyłącznie na wniosek ubezpieczonego ubiegającego się o emeryturę. Rekompensata nie jest samodzielnym świadczeniem wypłacanym z systemu ubezpieczeń społecznych, jest przyznawana w formie dodatku do kapitału początkowego ustalanego na zasadach przewidzianych w art. 173 i art. 174 ww. ustawy o emeryturach i rentach. Nie jest wypłacana ubezpieczonemu bezpośrednio jak świadczenia emerytalne, ale zwiększa wartość kapitału początkowego i tym samym wpływa na wysokość emerytury.

Rekompensata zgodnie z definicją zawartą w art. 2 punkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej.

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata możliwości przejścia na emeryturę w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 roku (w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 roku a przed 1 stycznia 1969 roku) podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie,
- 2) niespełnienie warunków uzyskania prawa do emerytury pomostowej,
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czyli art.32, 33, 39, 40 i 50 c,
- 4) niez uzyskanie prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Prawo do uzyskania rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 roku, które przed 1 stycznia 2009 roku wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów obowiązujących do 31 grudnia 2008 roku.

Stosownie do treści art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. u.e.r.f.u.s. ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 Rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Paragraf 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Natomiast §4 wskazuje, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A dział VIII poz. 4 rozporządzenia wskazano prace na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym - pracownicy wpisani na listę członków załogi tych statków.

Należy podkreślić, iż wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków, niż te które dotyczą pracy w szczególnych warunkach.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji. Natomiast w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia (§ 4 ust. 3). W myśl § 21 ust. 1, 4 i 5 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 22 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Pogląd ten został rozwinięty w znowelizowanym art. 473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udowodniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239).

Analiza stanu sprawy daje podstawę do stwierdzenia, iż w spornych okresach zatrudnienia ubezpieczony, będąc zatrudnionym na stanowisku elektryka, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał, prace wymienione w wykazie A dział VIII poz. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Po uwzględnieniu wyżej wymienionych okresów: tj.

- od 22 października 1986 r. do 31 sierpnia 1987 r. – (...);
- od 18 lutego 1988 r. do 31 sierpnia 1988 r., - (...)
- od 12 listopada 1988 do 09 lipca 1989 r. – (...);
- od 25 listopada 1989 r. do 25 lipca 1990 r., - (...).

należy uznać, że ubezpieczony spełnia wymóg legitymowania się ponad 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Okoliczności powyższe wynikają z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w tym również z książeczki żeglarskiej, zaś charakter jego pracy został ustalony w oparciu o zeznania ubezpieczonego i zaświadczenie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach. Nie ulega też w ocenie Sądu wątpliwości, iż ubezpieczony pływając na wskazanych wyżej jednostkach wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu i stale, co wynika bezpośrednio z charakteru jego zatrudnienia.

Sąd dostrzegł także wewnętrzną niespójność w stanowisku organu rentowego, który z jednej strony kwestionował uznanie okresów zatrudnienia ubezpieczonego za granicą (wynikających także z zapisów książeczki żeglarskiej) od 22 października 1986 r. do 31 sierpnia 1987 r., od 18 lutego 1988 r. do 31 sierpnia 1988 r., od 12 listopada 1988 do 09 lipca 1989 i od 25 listopada 1989 r. do 25 lipca 1990, za równorzędne z okresami zatrudnienia w Polsce pod względem możliwości korzystania z uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych, a z

drugiej strony, jak wynika z treści wykazu wprowadzonych okresów ubezpieczonego (k. 33 – 34 akt kapitałowych ZUS) zaliczył te okresy do składkowych. Wobec powyższego zaznaczyć wyraźnie należało, że przepisy ustawy o emeryturach pomostowych nie zawierają wymogu, aby praca w szczególnych warunkach była wykonywana przez ubezpieczonych w Polsce.

W konsekwencji sąd uznał, iż ubezpieczony wykonywał w spornych okresach pracę na stanowisku elektryka na statku morskim w żegludze międzynarodowej (zaświadczenie k. 10 akt emerytalnych ZUS), a zatem świadczył pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A dział VIII poz. 4 rozporządzenia.

Po doliczeniu do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy u pracodawców zagranicznych wymienionych powyżej (razem 2 lata 8 miesięcy 23 dni), przy uwzględnieniu okresów zaliczonych przez organ rentowy (14 lat, 1 miesiąc i 26 dni), łączny okres pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach przekroczył wymagane 15 lat i wynosił 16 lat 10 miesięcy i 19 dni.

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ §2 k.p.c., Sąd w punkcie I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję z 23 listopada 2015 r. i przyznał ubezpieczonemu J. G. prawo do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do ustalenia kapitału początkowego ubezpieczonego, z uwzględnieniem powyższego prawa do rekompensaty.

W punkcie II wyroku, będącego konsekwencją tych samych ustaleń i rozważań co punkt I Sąd zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 25 listopada 2015 r. i przyznał ubezpieczonemu J. G. prawo do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do wyliczenia emerytury, z uwzględnieniem tego prawa i kapitału początkowego ubezpieczonego, ustalonego jak w pkt I wyroku.

W punkcie III wyroku sąd zawarł postanowienie o kosztach zastępstwa procesowego, które zapadło w oparciu o treść art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).